

La primera etapa de *Ca Nostra*, publicació inquera en català (1907-1914)

XIV JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Francesc Lladó i Rotger

En aquesta comunicació parlarem de la primera etapa de la revista *Ca Nostra* (en endavant *CN*). Aquesta revista va sortir, sense interrupció, entre 1907 i 1914, dirigida per Miquel Duran Saurina ajudat per Miquel Ferrà. En anteriors Jornades hem explicat la relació entre aquests dos personatges i el paper que jugaren en la revista. El que pretenem, a través de la nostra comunicació, és fer un estudi més sistemàtic i més tècnic de la primera etapa de *CN* per aprofundir en el coneixement d'aquesta publicació inquera.

Farem un resum del transcórrer d'aquesta revista en aquests anys, d'allò que fou i va defensar, de les idees que va difondre i de les disputes que mantengué amb els seus contrincants. Pretenem fer un repàs general i és ben segur que quedaran moltes coses per dir a causa de l'extensió del període.

1. *Ca Nostra*, revista catòlica i regionalista en català

Aquesta revista de caire regionalista i de difusió de la moral catòlica, dels bons costums i del catolicisme social en contra del liberalisme, el socialisme i l'anarquisme, la podem enquadrar en el que s'anomenava "Buena Prensa". Un dels seus mèrits principals és el de ser escrita majoritàriament en català i defensar la llengua i la cultura catalanes en el terreny mallorquí, i en el més ample de tot el domini lingüístic català. També té com a característica la difusió del catolicisme a Inca i la seva comarca i donar-nos, durant set anys, una crònica del que passava a Inca en molts aspectes, però principalment en el catòlic i regionalista. Així mateix contempla aspectes literaris, agrícoles, polítics, econòmics i socials, principalment d'Inca i la comarca, però també de tot Mallorca, del domini català, de l'Estat espanyol i internacional.

Ca Nostra neix l'octubre de 1907 dirigida per Miquel Duran. Té com a precedents *Es Ca d'Inca* i *La Bona Causa*, revistes en català, dirigides també per Duran. Un mes abans que *CN*, havia aparegut *El Heraldo de Inca* (en endavant *HI*) un quinzenari que de 1907 a 1912 coexistirà amb *CN*. La premsa a Inca havia començat el 1883 amb *Revista de Inca*.

Duran, en el moment de confeccionar les seves revistes, té com a model, pel seu caràcter catòlic i regionalista, la revista *Mallorca Dominical*, que el seu amic Bartomeu Ferrà Perelló havia editat a Palma entre 1897 i 1901. *Ca Nostra* i el projecte periodístic de Miquel Duran tindrà més etapes que aquesta primera, que no ens proposam estudiar en aquest treball.

La revista, la podem enquadrar en el programa de recristianització de la societat que havia començat l'Església mallorquina a final del segle XIX i que continuava a principi del XX impulsat pel bisbe Pere Joan Campins.

Els dos grans artífexs de la primera etapa de *CN* foren Miquel Duran i Miquel Ferrà. Duran ho féu des d'Inca i Ferrà va seguir la revista des d'allà on era, primer des de Palma, a partir de 1911 des de Gijón i a partir de 1913 des de Barcelona. Aquesta afirmació creim haver-la demostrada a bastament a través dels diversos treballs presentats en anteriors Jornades i que podeu trobar a la bibliografia.

A partir de l'inici de *CN* Ferrà adquireix un compromís amb Duran de proporcionar-li treballs originals procedents del grup de joves que havia fet la revista *Mitjorn* i que ell, en aquells moments, anomenava “les esquerres de l'Arqueològica”. Duran, a la vegada, segueix, en part, els consells de Ferrà pel que fa a la ideologia i a la confecció del periòdic. Els dos comparteixen una amistat que s'anirà afermant amb els anys, malgrat estar d'acord només en algunes idees i divergir en moltes altres. Duran és autodidacta amb una concepció panreligiosa de la societat, que segueix les idees que el bisbe de Vic, Josep Torras i Bages, havia expressat en la seva obra *La tradició catalana* i en les seves pastorals. Aquestes idees anaven en el sentit d'agermanar catalanisme i religió. Duran creia que el catolicisme havia de ser l'eix de la societat i feia els possibles perquè això fos així. Un dels mitjans que li ho permetien era el periodisme, les revistes que havia creat a Inca els anys anteriors i, ara, *CN*. Ferrà, en canvi, era llicenciat en Dret, estudiava Filosofia i Lletres a Barcelona, i estava influenciat, com havia demostrat a *Mitjorn*, per *La nacionalitat catalana* de Prat de la Riba. Els dos, per altra banda, tenien una gran fe en la llengua catalana que defensaven on fos i, a més, creien en la potencialitat cultural i política de Catalunya de la qual prenien exemple. Es diferenciaven que Duran era regionalista i, en canvi, Ferrà ja es declarava obertament nacionalista. També coincidien en la fidelitat al projecte de renovació de l'Església impulsat des de Roma per l'encíclica *Rerum novarum* de Lleó XIII i a Mallorca en els plans renovadors del bisbe Pere Joan Campins, seguit principalment per Mn. Alcover i Mn. Andreu Pont. Dins aquests plans de renovació de l'Església mallorquina es trobava la premsa catòlica i el catolicisme social. Aquest era un intent d'atreure el món obrer cap al catolicisme i allunyar-lo del que consideraven els seus enemics, el socialisme i l'anarquisme. Mn. Alcover i Mn. Andreu Pont iniciaran una promoció del catolicisme social que té com a punt de partida precisament un diari que apareix a Palma dirigit per Mn. Pont i que es diu *Gaceta de Mallorca*. Possiblement a Inca i a tot Mallorca hi ha capellans que segueixen aquesta renovació de l'Església mallorquina, però n'hi haurà d'altres que no la seguiran pensant que l'Església ha de defensar els seus privilegis, tancada dins ella mateixa, i combatre el progrés i el món modern. Miquel Duran, en col·laboració amb alguns capellans que seguien la línia del bisbe Campins, durà a terme, a través dels seus periòdics, aquesta labor de difusió del catolicisme social i de defensa de la influència de Déu, la religió i l'Església en aquesta societat que s'anava transformant. Entre 1907 i 1914 ho fa principalment a través de *Ca Nostra*.

Davant el que podríem anomenar enemics de l'Església, les actituds de Ferrà i Duran eren també diferents. Duran creia que havia de combatre'ls i se servia de *CN* per fer-ho esmerçant molt de temps i mitjans a dur-ho a terme. En canvi, Ferrà creia en la potencialitat de la seva religió i que el que s'havia de fer era labor positiva; que era millor mostrar les qualitats de la pròpia doctrina que perdre el temps a atacar els enemics. De tot això venien les coincidències i desavinences que podeu veure especificades en els treballs citats anteriorment.

En Jornades anteriors s'han publicat diversos estudis sobre la premsa inquera. Aquests treballs i els que hem esmentat abans sobre *Ca Nostra* i les figures de Duran i Ferrà, així com els de la seva correspondència, que trobareu a la bibliografia, seran útils com a introducció a aquest i ens evitaran repeticions inútils. Remetem, doncs, els lectors a dits estudis com a introductoris i complementaris del present. Tot i així farem una petita introducció sociològica i històrica sobre l'estat de la ciutat d'Inca entre l'any 1907 i el 1914. En aquells moments Inca era una societat agrícola que s'anava industrialitzant, amb tot el que això suposa de ràpids canvis socials. Malgrat aquests canvis, no podem oblidar que encara tenia molts elements de societat agrícola i tradicional, cosa que explica el relatiu èxit de *Ca Nostra*, que era una revista que proporcionava la informació d'una societat molt influenciada encara per l'Església tradicional, però que, a poc a poc, s'anava adaptant als canvis que sofria, principalment el món obrer.

2. Inca en el moment de sortir *Ca Nostra*

A final del segle XIX es produïren grans transformacions a Inca que la convertiren molt aviat en capdavantera dins el comerç i la indústria de la Part Forana. Aquest fet fa que sigui reconeguda com a Ciutat el 1900 com a premi als seus avanços socials i econòmics. La segona meitat del XIX, les comunicacions havien millorat substancialment. S'havia fet la nova carretera Palma-Alcúdia, el ferrocarril Palma-Inca i posteriorment els d'Inca-sa Pobla i Manacor. Tenia un velòdrom i un moviment associatiu molt important en els àmbits polític, social, cultural i esportiu. Això la convertia en una societat oberta, receptiva als canvis socials i capdavantera en novetats culturals i esportives. A final del XIX, s'havia introduït un concepte modern en la fabricació de tèxtils, i Antoni Fluxà i altres renovaren la producció artesana del calçat i la convertiren en una indústria moderna. Inca tenia un col·legi de segona ensenyança i des de 1883 tenia premsa pròpia. El 1891 hi funcionaven onze tallers de calçat i cinc adoberies. Des de principi de segle hi havia electricitat i s'havia constituït un centre militar comarcal. El cinema hi era present des de 1904 i, el 1907, al local del Centre Instructiu, foren projectades vistes d'Inca, obra del fotògraf Bartomeu Payeras. El 1908 ja hi havia quatre sales de cinema. El 1909 es creà la societat d'equitació i un nou velòdrom, un any després el Club de Futbol i, el 1912, la tirada de coloms. Tot això va promocionar la premsa local; a partir de 1900 aparegueren *El Eco de Inca*, *El Heraldo de Inca*, *Es Ca d'Inca*, *La Bona Causa* i *Ca Nostra*, aquests tres darrers foren continuïtat l'un de l'altre i el seu impulsor fou Miquel Duran. Hi hem d'afegir *El Hogar* 1902-1903 i *El Radio* 1904-1905. Duran com a regionalista impulsà alguns fets importants —com el certamen literari de 1905— que transcendiren a tot Mallorca. Miquel Duran també impulsava la presència de l'Església a través de distintes activitats i associacions com el Cercle d'Obrers Catòlics, una caixa rural i un sindicat agrícola. Però el regionalisme de Duran no va arribar a organitzar-se políticament d'una manera seriosa.

Aquest ressorgiment catòlic intenta recobrar a Inca el sector de l'ensenyament. Així, en aquests anys s'instal·len a Inca els Germans de La Salle (1908) i els franciscans TOR (1909), encoratjats pel bisbe Campins.

La industrialització representa inconvenients, però també avantatges, dóna lloc a una societat més dinàmica, més oberta i més complicada, on la premsa té un paper important com a mitjà de comunicació, d'intercanvi, de difusió i de contrast d'idees. La població creix perquè ve gent d'altres parts on no hi ha indústria, això du a un desenvolupament de l'urbanisme. Per altra banda, neixen interessos contraposats i la gent pren consciència dels seus drets i de la seva pertinença a una classe social. Aquest fet du com a conseqüència la proliferació d'associacions i sindicats on la gent en general, però principalment els obrers, s'uneixen per defensar junts els seus interessos. Això és possible per la mateixa estructura de la manera de treballar que reuneix

els obrers en quantitats considerables a unes hores determinades, la qual cosa fa que es puguin comunicar i compartir penes i desigs, i veure la necessitat d'unir-se per millorar les seves condicions de vida. La premsa, així mateix, els permetrà conèixer què passa a altres pobles, a Palma i a altres parts del món, cosa que els servirà de model per dur a terme els seus projectes i les seves associacions. L'Església, que tenia un paper capital dins les societats agràries i analfabetes del segle anterior, ara va perdent aquesta influència a causa de la major formació de la gent i del dinamisme de la societat industrial.

Tal volta la dada més característica de *Ca Nostra*, en el conjunt de la premsa mallorquina, sigui el fet de ser escrita quasi íntegrament en català. Pensem que en aquells moments devia ser l'únic periòdic mallorquí de la Part Forana escrit en aquesta llengua. En el temps de què parlem el mateix *Sóller* era escrit principalment en castellà i fins al 1910 no va estrenar “De l'agre de la terra”, una pàgina exclusiva en català.

3. Estructura i contingut de la revista

Per començar l'anàlisi de *CN*, farem un estudi detallat del seu primer número. El número inicial d'una revista sol contenir en essència i sol manifestar tot allò que serà la revista després; si més no, les intencions del periòdic que després podem observar si es compleixen tal com es va preveure.

En el número inicial hi trobam, en primer lloc, la capçalera força grossa que ocupa un terç de la primera pàgina. Dins ella hi ha, a dalt de tot la ciutat i la data de publicació, seguidament amb caràcters molt grossos el nom de *Ca Nostra*, després l'escut d'Inca i el subtítol “Setmanari d'Inca”. Davall, hi trobam una línia on posa l'any de la revista a l'esquerra, el número a la dreta i, enmig amb caràcters molt grossos, “Ab censura eclesiàstica”. Aquesta primera part ens indica la importància que donen al nom del periòdic i el seu caràcter inquer, indicat per l'escut d'Inca i pel subtítol. Remarquem que, en aquest espai, surt la ciutat d'Inca en tres ocasions.

Després apareix l'article editorial titulat amb el mateix nom “Ca Nostra”. En aquest article s'indiquen, de manera explícita, les intencions de la revista. Parla, en primer lloc, del nom de *Ca Nostra*. Aquesta paraula que identifica la revista no és casual, diuen que l'han triada pel seu significat de cosa pròxima i eminentment significativa. Comenten que son “mallorquins que estimam de cor les nostres coses per damunt totes les altres”. Seguidament diuen que volen contribuir “amb un esforç modest però sincer” al renaixement de l'esperit mallorquí “malavetjant conservar-lo y en enriquir-lo dins el cor del poble y desarrelar d'ell aquells vicis que ens son venguts de fora-casa.” Hem de destacar que, malgrat començar aquest editorial amb un “que Deu vos guard” i que, més avall diu que posa en primer lloc la religió, fa referència primer a aquest renaixement mallorquí i després a la religió. A *La Bona Causa*, en canvi, anteposava la religió a la pàtria. També hem de fer notar la referència implícita a les idees del poema “Als joves” de Costa i Llobera, publicat feia poc. Hi ha una referència velada al “Siau qui sou” i a l'abandó d'aquelles coses dolentes que vénen de fora que el poema contemplava.

A continuació mostren les seves pretensions de moralitzar i, com a bons cristians, posar en primer lloc la religió i els bons costums. Després comenta que no els mou l'esperit de polèmica ni certes propagandes, sinó “el de justícia i caritat que mou alguns dels nostres germans [...] a educar-lo y elevar-lo y fer-se defensor de sos interessos morals i materials”. A causa de tot això es consideren seguidors del camí indicat per Lleó XIII i pretenen contribuir a “l'obra d'una sòlida restauració social cristiana”. Per tant, hi veim aquí reflectit l'esperit del catolicisme social mallorquí del qual ja hem parlat abans.

Finalment, fa referència a la ciutat d'Inca que els ha vist néixer, que estimen molt i que els trobarà sempre disposats “a ajudar y fomentar tota empresa que representi per ella un vertader

progrés”. Aquí volem remarcar l'adjectiu que posen a la paraula *progrés* que fa que no agafin el progrés en el seu conjunt, sinó que facin una selecció dels seus aspectes que s'adiguin amb la seva ideologia, cosa que, segons ells, farà que aquest sigui un “verdader” progrés, contraposat a l'altra part del progrés que per a ells és dolent i, per tant, fals. Per acabar demana a Déu que beneeixi els seus desigs i que els lectors supleixin, amb bona voluntat, l'escassetat de les seves forces.

Després de l'editorial hi ha dues cites dels dos darrers papes, Pius X i Lleó XIII, que fan referència a la importància de la bona premsa per oposar-se a la dolenta i a la que té en la difusió del missatge catòlic a les parròquies. A partir del núm. 3, una part de la cita de Lleó XIII va davall la capçalera i “amb censura eclesiàstica” es posa en caràcters més petits perquè ho havia suggerit Miquel Ferrà.

Seguidament hi ha el primer article, “Inca i el Sant Crist”, que fa referència a la celebració del tercer centenari de les miraculoses suors del Sant Crist d'Inca. Cal remarcar el caràcter religiós d'aquesta primera notícia, a la qual dedica pràcticament tota la primera pàgina.

A dita notícia la segueix el poema “De passada” de Maria Antònia Salvà, premiat al Certamen d'Inca de 1905. Això ens indica també el caràcter regional i de posada en valor de la llengua literària que donarà la revista car, poc més avall, hi ha un altre poema de Llorenç Riber dedicat a la mort d'una monja trinitària. Una altra vegada s'ajunten regionalisme i religió. Aquesta part literària catalana en vers i, a vegades, en vers i prosa serà una constant al llarg de tota la vida de la revista.

Entre aquests dos poemes Miquel Duran, amb el pseudònim de *Daniel*, inaugura uns “Diàlegs familiars” que continuaran en números següents quan tinguin temps i cabuda al periòdic. Els protagonistes són un mestre i un alumne que ha acabat l'escola per anar a aprendre un ofici i parlen en mallorquí dialectal. L'alumne, de tant en tant, va a ca el mestre i, devora el foc, xerren dels temes més diversos: catolicisme social, concepció de la vida, la missió catòlica que han fet a Inca i d'altres assumptes. Duran dedica dos articles d'aquests a publicar unes gloses que també són un diàleg entre dos obrers i que van dirigides als nous cercles d'obriers catòlics que s'inauguren a distints pobles de Mallorca. El director utilitzarà freqüentment aquests diàlegs populars que eren bons d'entendre per la gent del poble i àdhuc podien ser llegits a aquells que eren analfabets que també els entenien. A través d'ells, Duran podia difondre les seves idees i arribar al seu públic, millor que amb escrits argumentatius.

A continuació hi ha un altre article que parla de les festes del Sant Crist. És una crònica de la festa, seguida del que en va dir *Gaceta de Mallorca* de Palma. Aquesta petita part està en castellà, car aquest era l'idioma del diari de Ciutat.

Després hi ha una petita secció, “Composicions en cartera”, que no es repetirà en números posteriors o es transformarà en una altra de titulada “Correspondència”. Aquí diu que en els següents números publicaran els treballs que foren premiats en el Certamen Literari d'Inca de 1905 que havia promogut la revista *La Bona Causa*, dirigida també per Duran, i així ho fan en els números posteriors.

Segueix aquest article la secció “Noves d'Inca”, que s'explica pel mateix nom. Donarem una relació de les notícies que hi surten per veure quines eren les que interessaven a la redacció. En primer lloc, parla del propi *Ca Nostra* amb una notícia que ens pot resultar significativa. Diu que és important per a una publicació com aquesta tenir una impremta pròpia. Comenta que *Ca Nostra* té aquest avantatge “degut a la generositat d'algunes persones que s'han presentades per reunir cabals per comprar el material necessari”. També diu que els falten alguns titulars i, en aquest primer número, no han pogut presentar el periòdic com haurien volgut. Seguidament anuncia que en els propers dies passaran unes persones per les cases del poble a realitzar el cens electoral. Després hi ha una notícia que anuncia que ha tornat la llum elèctrica, després de tres mesos de no haver-n'hi a causa de la manca d'aigua al Gorg Blau. Seguidament, en dues notícies diferents, parla de les

figues i del raïm, i de com ha influït el temps en l'esplet. A continuació comenta el nomenament d'un vicari a la parròquia. Després dona informació d'algunes festes: la del Rosari i de les celebracions que l'han acompanyada, la del fundador de les monges jerònimes i de la que es va celebrar a Sant Francesc, i dels capellans que predicaren a cada una. Seguidament informa sobre el temps atmosfèric, dels darrers aiguats i que els agricultors no es poden queixar enguany de la manca de saó. A continuació parla de la mort d'una persona molt coneguda i acaba desitjant que hagi mort en gràcia de Déu. Així mateix parla dels preus del mercat del dijous i que el preu del bessó no ha canviat “deixant burlats els pagesos” que esperen que canviï per vendre'l. La darrera notícia crítica, en to irònic, les cases de beguda i especialment una del carrer de Jesús. Critica les flastomies que diuen allà al·lots joves i infants que maleeixen el més sant i sagrat, i es barallen i criden fins a altes hores de la nit. I acaba dient: “Quina escola Déu meu!”

Com podem veure hi ha les notícies que es donen a la ciutat d'Inca vistes des d'una determinada perspectiva. N'hi ha d'interès general: electricitat i cens; altres referents als agricultors i comerciants: esplets i preu del bessó; necrològiques. Però tal volta allò que abunda més són les religions i aquelles que fugen del simple donar la notícia, i que són una crítica als costums socials que no agraden al setmanari. Tot això és ben significatiu també del caràcter que té aquest periòdic.

Aquesta secció “Noves d'Inca” serà permanent durant tota la vida del setmanari, malgrat que en el moment de convertir-se en quinzenari la secció passarà a dir-se “Cronicó d'Inca” i les notícies aniran per dies.

A continuació hi ha una secció que és el “Bolletí comercial”, on hi ha els preus del mercat d'Inca que interessaven els comerciants i la gent en general. Aquesta secció serà permanent al llarg de tota la vida del diari. Per a ells era molt important publicar els preus reals, car criticaven la manca d'exactitud en els que publicava *La Última Hora*.

Finalment hi ha una secció d'“Entreteniments” i, per acabar, una d'anuncis. Aquestes dues seccions ocupen a parts iguals la darrera pàgina.

Aquesta estructura se sol repetir en els números següents, als quals s'afegeixen algunes seccions noves. Per exemple “Escapulons”, que sol ser una mescla de les notícies que no són d'Inca i que poden ser de Mallorca, de l'Estat espanyol o del món. Són resums de periòdics que devia llegir el director entre setmana i que donaven compte de les coses que, malgrat no passar a Inca, podien interessar els lectors de *Ca Nostra*. La secció ens dona compte de la quantitat de periòdics que llegia Duran al llarg de la setmana per poder oferir aquest resum als seus lectors.

Un altra secció nova és la de “Publicacions rebudes”, on es detallen les publicacions que demanen i mantenen intercanvi amb *Ca Nostra*. Aquesta secció anirà fent-se més escassa quan el periòdic es consolidi i ja no hi hagi gaires publicacions noves que sol·licitin l'intercanvi. De tota manera, més endavant, aprofitarà per comentar llibres o altres publicacions rebudes. Una altra secció curiosa és la de “Correspondència”. En ella la redacció es posa en contacte amb els lectors i especialment amb els col·laboradors, per dir-los com són rebuts i publicats els seus treballs. Per exemple agraeix certes col·laboracions i dona notícia d'aquelles que no han cabut a l'edició, i que es publicaran en el número següent. També opina sobre els articles enviats.

De tant en tant, a espais que es veu que quedaven buits, aprofiten per posar-hi pensaments d'autors que els interessa difondre. En podem trobar de Torras i Bages, Voltaire, Epictet, etc. Tots són fragments que s'adiuen perfectament amb la ideologia del setmanari.

També, de tant en tant, apareix una secció de “Coneixements útils”, que fan referència a distints temes com consells domèstics, educació, higiene, etc. A través de dita secció es pretenia formar la gent i ajudar-la en els seus problemes quotidians. Era una de les seccions que la feien popular. A vegades, quan hi ha abundància de col·laboracions desapareixen els “Entreteniments”.

Al llarg dels anys varen anar canviant algunes d'aquestes seccions, en desaparegueren algunes i n'aparegueren de noves. Per exemple al núm. 45, agost de 1908, apareix la secció “Coses que passen”, que dura fins al núm. 89, juny de 1909, i que després es repeteix molt esporàdicament. En aquesta secció Duran aprofitava per fer una crítica d'altres publicacions i dels escrits que hi apareixien, tant per alabar els que trobava bons com per criticar aquells que estaven en contra de les seves idees, era una secció polèmica que va dur com a conseqüència algunes desavinences amb Ferrà. Al núm. 68, gener de 1909, apareix la secció “Del món”, que dura fins al núm. 98. Al núm. 53, setembre de 1908, quan aconsegueix tenir algun corresponsal als pobles veïnats apareix la secció “Del Veïnat”, on apareixen petites cròniques de Binissalem, Alaró, Biniamar, etc. Quan aquesta secció desapareix posen simplement el nom del poble i la crònica. “Entreteniments” deixa de publicar-se a partir del núm. 94, el juliol de 1907. A partir del núm. 72, febrer de 1909, hi apareix la secció “Cultura popular”, que s'assembla molt a “Coneixements útils”. A partir del núm. 99, agost de 1909, apareix una nova secció per parlar de la Setmana Tràgica de Barcelona que titula “Horrible Crònica”, que dura fins al núm. 110 i que està copiada de la revista *Lectura popular*. En el mateix número 99 comença la secció “Lledriola del pobre”, en la qual recapten doblers per regalar llibretes d'estalvi amb 20 ptes. a famílies pobres i honrades de bons costums cristians, en honor a la Sagrada Família. Dura fins al núm. 118. L'any 1909, surt la secció “Nostros difunts”, més endavant la titulen “Nostros amics difunts”. Aquesta és una manera de separar les necrològiques que abans apareixien dins “Noves d'Inca”. L'any 1911, a partir del núm. 166 comença la secció “Teadures d'or”, que segueix fins al núm. 279. En aquesta secció Duran posa textos que li interessa ressaltar i que procedeixen de llibres o revistes. L'any 1912, al núm. 171 comença la secció “Refrans, ditxos, adagis o proverbis”, que el mateix nom explica. Al núm. 176, comença la secció “Ajuntament”, que, a vegades, es converteix en “Ayuntamiento” i altres en “Junta Municipal”, que duu notícia del que s'ha acordat al Ple. A partir del núm. 174 apareix la secció “Funcions religioses”, que a vegades és “Actes religiosos”, altres “Cultos religiosos” o “Secció de cultos”; aquestes notícies abans anaven dins “Noves d'Inca”. El 1913, a partir del núm. 215 comença “Sobre noms d'Inca”, en la qual fa una recopilació dels malnoms d'Inca ordenats en octosíl·labs rimats. Des del 225 fins al 234 hi ha una secció titulada “Cultu de la carn”, que són reflexions de Josep Torras i Bages sobre la castedat.

A partir del moment que passa a ser quinzenari, les “Notícies d'Inca” es converteixen en “Cronicó d'Inca”, en el qual distribueix les notícies per dies. Finalment hi ha algunes seccions que apareixen i desapareixen al cap de poc, com: “Passigades”, “Dits i fets, gloses”, “Política inquera”, que apareix en temps d'eleccions, etc.

4. Estructura per pàgines

Distribuït per pàgines l'estructura és aquesta:

Pàgina 1: editorial o article que el director considera important o que és d'actualitat: festes del calendari litúrgic: Pasqua, Cor de Jesús, Nadal..., qüestions morals o de bons costums, nacionalisme, natura, política, catolicisme social, religió, comunicacions, defensa de monuments, “Petits assaigs” de Ferrà... Després hi sol haver una poesia i un conte, rondalla o text en prosa que sol continuar a la segona pàgina.

Pàgina 2: continuació del text de la primera pàgina, un altre poema i algun text llarg que segueix a la tercera pàgina. També hi ha la secció “Tradicions populars”, escrita per Mn. Alcover.

Pàgina 3: continuació del text de la segona pàgina, “Noves d'Inca”, “Bolletí comercial”, “Escapulons” i, més avançada la revista, les seccions noves de les quals hem parlat.

Pàgina 4: “Entreteniments”, coneixements útils, anuncis.

5. Fitxa tècnica

Títol: *Ca Nostra*.

Subtítol: setmanari popular o quinzinari popular.

Lloc: Inca.

Llengua emprada: normalment la catalana. Hi ha alguns números que és totalment en català. D'altres reproduïen algun text en castellà sense traduir i algun original escrit en castellà. Si tenen temps, tradueixen les reproduccions al català. A moments animen els col·laboradors que escriuen en castellà a fer-ho en mallorquí.

Primer número: 5-X-1907.

Darrer número: 26-XII-14.

Periodicitat: setmanal del principi fins a 1-I-1910. Després passa a quinzenal fins a 30-XII-11 i després setmanari fins al final.

Administració: primer carrer de Mallorca, 1, Inca. A partir de 24-VII-11, Murta, 5.

Lloc on s'imprimeix: Tip. Miquel Duran, Inca.

Pàgines: quatre.

Columnes: tres.

Dimensions: 32,5 x 25.

Seccions: editorial (no sempre) o text llarg / poesia / text en prosa o diàleg / Poesia / text llarg / “Escapulons”/ “Publicacions rebudes” / “Correspondència” (no sempre) / ”Teyaduras d'or” / “Noves d'Inca” (quan és quinzinari “Cronicó d'Inca”) / “Cultura Popular”, a vegades “Consells útils”/ “Funcions religioses” / “Ajuntament” / “Nostros amics difunts” / “Moviment de població” (cada mes i no sempre) / ”Bolletí Comercial” / “Anuncis”.

Fundador: Miquel Duran Saurina.

Propietat: el mateix.

Preu de la publicació: una pesseta per trimestre i doble a l'estranger.

Tiratge: el 1913 quatre-cents exemplars.¹

Director: Miquel Duran Saurina.

Col·laboradors habituals: Miquel Ferrà, Maria Antònia Salvà, Bartomeu Ferrà, Maria Ignacia Cortès, J. Bloud, C. Palliser E., Mn. Alcover, Joan Capó, Josep Maria Tous i Maroto, Andreu Ferrer, Joan Rosselló de Son Forteza, Miquel Costa i Llobera, Llorenç Riber. Hi ha altres persones que són habituals, però els articles són copiats d'un altre periòdic: Jaume Raventós de *L'àpat*, Xènius de *La Veu de Catalunya*, Joseph Raurell de *La Gaceta Montanyesa*.

Tendència política, social, econòmica, cultural: publicació catòlica regionalista i, a vegades, nacionalista, defensora de la llengua i cultura catalana i mallorquina, i dels interessos inquers i d'altres pobles dels voltants.

Zones de difusió: principalment Inca, però també pobles propers i Mallorca en general.

Lectors: petita burgesia inquera i mallorquina, i membres de l'Església.

Localització de fons: en paper: Arxiu Municipal d'Inca i Biblioteca Bartomeu March. També la podeu trobar a Internet a Biblioteca Virtual de Prens Històrica.

Paper: no és gaire bo al principi, però millora a partir de 13-II-1909.

Observacions: bota del número 239 al 260, i després ja no corregeixen aquesta numeració.

Al núm. 17, 25-I-1908, canvia de capçalera, que cobria una tercera part de la primera pàgina, i la substitueix per una de més petita. Al núm. 45 la torna a canviar i hi posa els dos famosos

caragols que ja no canviaran fins a la desaparició de la revista. El fill de Duran conta que per abaratir el preu de la capçalera la feia de fusta per evitar haver-ne de comprar una de metall.

Al núm. 142, el 1911 Duran diu que *CN* haurà de seguir publicant-se cada quinze dies en lloc de cada setmana a causa de la manca de “patriotisme” dels inquers, que han estat capaços de fer un quarter per a la tropa i una plaça de toros per la diversió, però no són capaços de sostenir *CN*, que és un element de cultura i que fa conèixer a altres pobles “la seva vida moral i material anunciant el seu comerç y industria”. Es queixa que l'Ajuntament no prengui cap subscripció quan hi ha altres ajuntaments forans que ho fan i que molts inquers no sostinguin una publicació de la ciutat.

6. Evolució de la revista i temes que tracta

Pel que fa als temes que tracta la revista els dividim en dos grans blocs. En el primer hi ha el tractament dels temes al llarg de tota la vida de la revista. En el segon, hi posarem els temes que canvien al llarg de la revista i que són una resposta als estímuls o provocacions exteriors.

Els grans temes al llarg de tota la vida de la revista són molts i diversos: l'agricultura, la indústria, el comerç, l'educació, la literatura, la ciència, la política, la religió, el catolicisme social, els bons costums, la cultura, la llengua, el regionalisme. La revista es feia ressò del món on vivia i intentava formar i contestar les preguntes, i fer front als problemes dels seus lectors.

Així tindrà sempre algun article referent a l'agricultura i la ramaderia, posarà els preus del mercat a cada número i comentarà la pujada i baixada dels preus. També parlarà de la indústria. Quant a agricultura i ramaderia, la revista no oblidà mai el caràcter agrícola i ramader de la comarca d'Inca, especialment pel que fa a la vinya, al blat, als albercocs i als ametlers. Ja vérem que al primer número parlava de les collites de figues i de raïm, i del preu del bessó d'ametla. Aquesta tònica seguirà al llarg dels anys, i també publicarà articles sobre el cultiu de la vinya i l'elaboració del vi i, a més, en trobam un de referent als insectes perjudicials als ceps al núm. 268. De tant en tant, hi ha articles o fragments copiats de la revista *L'art del pagès* que donen consells pràctics pels agricultors.

La revista mostra, a través dels seus articles i seccions, una preocupació constant per formar els agricultors, ho fa per exemple en el tema dels adobs al núm. 217 i també informa, durant un temps, de la situació vitivinícola a França, que era important per saber com aniria la collita i el comerç del raïm i del vi a Mallorca. A partir del núm. 216 hi sol haver, de tant en tant, uns articles de Lluís Arizmendi copiats de la revista *L'art del pagès* que anaven en aquest sentit. També s'ocupa del cultiu de l'ametler, núm. 299, o de la importació de vins d'Algèria i Amèrica, que abaratien els preus dels mallorquins i els perjudicaven. Així mateix parla de ramaderia, com la cria de coloms, que trobam en el núm. 324. A vegades posa alguna conferència impartida a la Federació Agrícola Catalano-Balear en el IX Congrés Agrícola Celebrat a Vic, núm. 48, parla concretament de l'engreix del bestiar.

Un altre dels temes recurrents és el de l'educació dels infants, com per exemple en el núm. 212 i següents, en els quals el mestre Andreu Ferrer parla de les excursions escolars.

Per altra banda, hem de parlar del tema de la literatura i de l'educació estètica dels lectors de *CN*. Això ho realitzava incloent peces literàries en tots els números de la revista i donant notícies d'actes culturals que exaltaven altres arts, per exemple, donant notícia dels èxits i els concerts d'Antoni Torrendell a Mallorca i arreu del món, núm. 56 i 59, i també informant d'altres actes musicals de corals inquieres i d'altres llocs de Mallorca. A més, publicaven algun article en aquest sentit, per exemple “El cant religiós del poble” de Lluís Millet, al núm. 221.

¹ Arnau Company i Mates: “La premsa comarcal i local a Mallorca”, dins *I Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 1994, pàg. 194, que cita a la vegada les *Estadísticas oficiales de la prensa periódica en España*.

Pel que fa a la política el periòdic seguirà els principals esdeveniments polítics inquers, mallorquins, catalans, de l'Estat espanyol i fins i tot internacionals. L'ideal de Duran era la unificació dels catòlics i que aquests es presentassin com a partit per defensar els interessos de la religió catòlica, però això no era possible a causa de la divisió dels catòlics entre integristes i aquells que s'anomenaven catòlics liberals. Duran feia part d'aquests darrers, que havien transigit a participar en el joc democràtic liberal per tal de defensar millor els interessos del catolicisme. A causa d'això, Duran tenia els ulls posats en la política catalana i era partidari de la política de Prat de la Riba i Cambó, i del moviment català de la Solidaritat. Però a Mallorca això no existia, sinó que predominaven els partits dinàstics que es disputaven i es repartien el poder. A causa d'això i per oposar-se al partit liberal i a les seves polítiques anticlericals i antireligioses, *CN* proposava donar suport i votar el partit conservador dirigit per Maura com a mal menor. D'aquí s'explica el ressò que varen tenir els homenatges a Maura que es feren a Mallorca i el fet que *Ca Nostra* li dedicàs un número amb foto inclosa. En el núm. 4 hi ha una crítica feta per *Daniel* (Miquel Duran) als demòcrates d'Inca, que presideix Antoni París i Beltran, els acusa de tenir de cap Canalejas i diu que aquest, si arribàs al poder, desenvoluparia la mateixa política que a França, on desferen el concordat i perseguien els catòlics i la religió. La carta és contestada per un full volant de D. Juan Valenzuela, al qual contesta, ara amb el seu nom, Miquel Duran al núm. 6.

Per altra part, Duran, malgrat ser regionalista, també era un gran defensor de l'Exèrcit espanyol, que tenia representació a Inca. Per això a *CN* es troben notícies sobre aquest i sobre el destacament que tenia a Inca, i això explica que dediquin un número extraordinari, també amb fotos incloses, al general Luque. Al núm. 28 parla sobre el quarter que han de construir a Inca i proposa que no el pagui el municipi, sinó l'Estat, que es faci una espècie de Solidaritat inquera i que s'uneixin tots els inquers per fer aquesta demanda a l'Estat, de la mateixa manera que ho feren els catalans a la Solidaritat; no per barallar-se entre ells, sinó per demanar, amb més força, a l'Estat les coses que necessiten. Diu que així els homes demostraran el seu valer, que tenen bo amb la Cort i que són vertaders regionalistes. Així mateix, argumenta que el municipi no ha de pagar el quarter augmentant impostos i dient que la tropa afavoreix el comerç d'Inca, perquè el fet que hi hagi més gent que compri encareix els preus, cosa que va en perjudici de la majoria del poble i de la "pobrea". També és curiós que diu que s'hauria de formar una Solidaritat inquera, "ja qu'el casiquisme, diven, desepereix".

Hi ha alguna anècdota la mar de significativa. Quan en el núm. 17 a "Notícies" es queixen que a alguns pobles reben el periòdic el dimarts, quan ells l'han enviat amb el tren correu de les tres i mitja del dissabte, ho atribueixen que el carter el retén per llegir-lo i li diu que, si ho vol, li'n poden facilitar gratuïtament un exemplar com ho fan ja amb altres carters.

Pel que fa a la religió podríem dir que la revista es proposa, al llarg de l'any, seguir els cicles litúrgics. Durant la primavera parla dels predicadors de les missions i de la quaresma, publica algunes reflexions pròpies d'aquest temps litúrgic. Al final de la quaresma parla del diumenge del Ram i, principalment, del dia de Pasqua. Seguidament parla del mes de Maria i de la devoció a la Verge. Durant el mes de juny sol fer referència a la devoció al Cor de Jesús. Durant l'estiu comenta la celebració dels patrons d'Inca Sant Abdon i Sant Senén. El mes d'octubre parla del rosari. El mes de novembre parla de Tots Sants i de les celebracions en honor a santa Maria la Major. El desembre ho fa de la devoció a la Immaculada i del cicle de Nadal.

Un altre dels temes cabdals de la revista serà el catolicisme social. En aquest sentit, i a través dels editorials i altres articles de fons, va fent una exposició teòrica de tot allò que és i representa el catolicisme social. Al mateix temps fa una crítica contínua al moviment socialista i anarquista, als quals atribueix que els obrers visquin enganats. En aquest aspecte, podem citar els articles de J. Bloud, que ens sembla que era algú que estava relacionat amb el Cercle d'Obrers Catòlics de la Vileta de Palma, els de Jaume Raventós copiats de la revista *L'àpat* i molts altres.

Pel que fa a les formes concretes de catolicisme social fa referència contínuament als cercles d'Obrers Catòlics, tant al d'Inca com al de Palma i d'aquells que, a poc a poc, i per recomanacions del bisbe Campins, s'anaven fundant als diversos pobles de Mallorca, especialment aquells que estaven prop d'Inca. De la mateixa manera que fa referència als cercles, també en fa a totes les altres institucions catòliques de caire social com els sindicats agraris, les caixes rurals i altres entitats de caràcter associatiu.

Les idees que presenta el catolicisme social que defensava *CN*, les trobam especificades en una carta que escriu Bartomeu Ferrà al núm. 14 en la qual parla d'una conferència que ha fet Mn. Andreu Pont als obrers de "La Aldeana" de la Vileta. En aquesta carta diu a Duran que les idees exposades ara per Pont ja les havien defensat ell i Duran a les planes de *La Bona Causa* i *Mallorca Dominical*. Pont oposa a la idea socialista la de fer dels obrers petits propietaris amb casetes i parcel·les de terra pròpies on puguin construir, mantenir-se i prosperar ses respectives famílies com a recompensa del treball realitzat. Després critica el fet que les grans empreses amb fàbriques ataquin els fonaments de la família proletària perquè lleven les dones del costat dels seus marits i les mares de l'atenció als infants, i exploten ses forces físiques i impedeixen la instrucció de la joventut. Després els diu que els obrers tenen dret, amb justícia, que el seu treball sigui retribuït, però que han de defensar els seus drets sense odiar ningú. Els aconsella que s'uneixin en un sindicat per millorar sa condició social físicament i moralment.

Aquest era el catolicisme social que promovia *CN* i l'Església mallorquina. Això ens fa veure la seva manca d'èxit en el món obrer i la dificultat en proporcionar avantatges als obrers en un món on predominava la força inhumana del capitalisme. D'aquest escrit, també en podem deduir el concepte que tenia *CN* de la dona, manifestat aquí i a altres articles que en parlaven. La revista la relega al paper tradicional. Com podem suposar dins una concepció conservadora, com era la de la revista, la dona era considerada principalment com a dona de ca seva, la principal missió de la qual era la direcció domèstica de la casa i la cria dels fills, i la seva educació en la religió i els bons costums. Per això, critica la societat amb fàbriques i industrial perquè la dona, en lloc de cuidar dels fills i de la casa, es veu obligada a anar a treballar i ha d'abandonar aquesta clara missió encomanada per Déu. Per aquest motiu els articles que fan referència a la dona no fan més que defensar aquest model, en què queda molt malament el paper de la dona en la seva tasca d'alliberar-se d'aquestes obligacions. Al núm. 20, hi trobam un article, titulat "Reivindicacions", que parla dels drets dels obrers segons el catolicisme social i l'encíclica de Lleó XIII.

Hem de parlar també dels bons i mals costums. La revista fomentà els bons i lluitarà contínuament en contra dels dolents. Entre els bons podem citar les pràctiques religioses i la higiene física i moral. Entre els dolents, el joc, el beure alcohol, les males paraules i flastomies, l'assistència a espectacles poc recomanables (per exemple al núm. 8 publica una llista de comèdies dolentes) i també espectacles desvergonyits com certes sarsueles, la prostitució, el cinema no permès per l'Església, les males lectures i la mala premsa. Un altre tema recurrent són les assemblees de la bona premsa.

Pel que fa a la defensa del català i la llengua hi ha, en primer lloc, el fet que la revista es publica majoritàriament en català, cosa infreqüent a la Mallorca d'aquells anys. Per altra banda, defensa i té clara la unitat de la llengua i la cultura catalana en tot el domini d'aquesta. Escriuen un català bastant correcte en els moments anteriors a la publicació de les normes ortogràfiques i s'adapten a elles després de la seva publicació. En aquest aspecte l'amic Miquel Ferrà feia mans i mànegues perquè això fos així. Podem veure en la correspondència de Ferrà a Duran de l'any 1913 com el primer li aconsella recomanar als seus col·laboradors el seguiment de les normes ortogràfiques i la seva publicació a la revista, que es produeix poc temps després.

Per altra banda, publiquen diversos articles en defensa tant de la llengua com de la cultura catalana i responen a les agressions en aquest sentit quan es produeixen, especialment una d'Unamuno al

núm. 48, *CN* el qualifica d'intel·lectual de l'anticatalanisme. Al núm. 23 hi ha l'article "Atenuacions" signat H, possiblement Miquel Ferrà, que a *Gaceta de Mallorca* signava amb el pseudònim *Helios*. L'article atenua les exaltacions a la llengua castellana que han aparegut a *El Herald de Inca*.

També hem de citar els cartells i les convocatòries de Jocs Florals que publica la revista, principalment els de Barcelona, però també els de Girona i altres indrets.

Així mateix, hi hem d'afegir els articles de Miquel Ferrà que parlaven de la defensa i difusió de la llengua, l'explicació dels quals podeu trobar als nostres treballs sobre Ferrà i *CN* de la bibliografia.²

Finalment hem de remarcar la constant inclusió tant de poemes en català, a vegades més popular i en altres més literari, de prosa literària i de tradicions mallorquines de Mn. Alcover o de refranys i dites mallorquines.

7. Temes al llarg de la vida de la revista

Pel que fa als temes al llarg de la vida de la revista podem dir que en religió comencen el 1907 per la celebració del centenari del Sant Crist. L'any 1908, dins el programa de recristianització i presència de l'Església en el món, hi ha una peregrinació a Lourdes aprofitant el cinquantè aniversari de la trobada de la Verge. A partir del núm. 19 hi ha un article sobre aquest tema de Fèlix Sardà, i en aquest mateix número comencen una sèrie de 20 articles que contenen una peregrinació catalana a Lourdes de 1906 relatada per un *Pelegrí* mallorquí. En els números següents, fins al 38 segueixen parlant d'aquest esdeveniment. El mateix 1908 dediquen també articles i informacions a la Lliga del Bon Mot. Així mateix, dedica un article a la Segona Assemblea de la Bona Premsa. Aquests dos anys la revista dedica abundants articles a la coneixença del catolicisme social. El 1909 dediquen bastant espai a la peregrinació a Lluç amb motiu del vint-i-cinquè aniversari de la Coronació de la Mare de Déu. Després són importants els escrits i les notícies en contra de les escoles neutres o laïques i a favor de la Lliga del Bon Mot. El 1910 es fan ressò del míting en contra de les escoles laïques, núm. 124, i també del centenari del naixement de Balma, al qual dediquen un extraordinari, el número 135, amb una foto del pensador. També promocionen, el 1910, la peregrinació mallorquina a Roma i a Terra Santa. El 1911 dediquen especial atenció a la visita del bisbe Campins a la ciutat d'Inca, núm. 152. Aquest any també dediquen un número extraordinari amb foto a Santa Maria la Major. El 1912, al núm. 182, tornen a donar suport a la peregrinació a Roma. El 1913 celebren el centenari de l'edict de Constantí, i la revista promou la restauració de la creu de na Minyó al puig d'Inca núm. 274-280. Aquest any també celebren el centenari de fra Juníper Serra, núm. 275 i 278. El mateix 1913 també es fan ressò dels mítings contra la blasfèmia núm. 277-310. El 1914 donen notícia i dediquen alguns articles a la mort del papa i a l'elecció de Benet XV núm. 325-330.

Pel que fa al català i el regionalisme, podem citar el 1907 el Certamen de Glosadors Poblers del núm. 17, que es repeteix en anys posteriors, el 1908, a partir del núm. 45 la polèmica de Le Q (Miquel Ferrà) contra Le Pe a favor de la unitat de la llengua i de l'origen català i no aragonès dels mallorquins.³ El mateix 1908, els foguerons de Sant Joan a les muntanyes mallorquines promoguts pel Manyoc Regionalista d'Alaró. *CN* al núm. 39 publica un article signat pel Manyoc Regionalista d'Alaró que anima a tots els mallorquins a encendre focs a les muntanyes

tal com iniciaren a Catalunya la tradició uns joves de Capellades. Aquests focs es repetiran el 1909 amb un fogueró promogut per la revista al puig de Santa Magdalena, núm. 90. Tornant al 1908, al núm. 48, hi trobam l'escrit contra Unamuno, que criticava la llengua catalana i la volia reduir a la intimitat. El 1909 hi ha la campanya de formació nacionalista de Ferrà, "L'ABC del regionalisme"⁴ als núm. 69-73. El 1911, al núm. 179 trobam l'article "En defensa de la llengua" signat per *Verber*, pseudònim de Salvador Galmés. El 1912, al núm. 213 l'article "Mallorquí i català" signat per *Alanís de la Lluna*, pseudònim de Miquel Ferrà.

El 1913 publiquen les normes ortogràfiques, a partir del núm. 229. La revista també celebra, amb algunes noves i escrits, el centenari de Jaume I, tant el 1908 com el 1912, quan li volen fer un monument a Palma. Així mateix publica unes gloses rimades de B. Ferrà sobre aquest tema. El 1914, en el núm. 171 hi trobam un article titulat "En defensa de la llengua" signat per *Daniel* (Duran). Finalment hem de citar els continus articles i referències a Ramon Llull com a figura a la vegada religiosa i defensora de la llengua, i com a símbol de la unitat d'aquesta.

També hem de parlar de defensa del patrimoni natural i urbà. La revista es posiciona en aquest sentit en diverses ocasions. El 1908 es posa a favor de la declaració de la porta de Santa Margalida com a monument nacional, núm. 57, i el 1912 protesta per l'enderrocament d'aquesta. El mateix 1912 publica la conferència de Miquel Ferrà a l'Arqueològica titulada "La ciutat qui se'n va", en defensa de la ciutat de Palma, el seu urbanisme i els seus monuments antics víctimes de l'especulació. Es posa a favor també de no tancar el torrent que travessava la ciutat de Sóller en les dues ocasions que va estar a punt de ser tancat, núm. 210, 296 i altres. Així mateix, protesta per la tala de pins que es fa al puig de Sant Salvador de Felanitx i publica i dona suport als manifestos de la Lliga d'Amics de l'Art, núm. 273, i de l'Obra de l'Art Popular, núm. 274. El 1912 es fa ressò de la desaparició de la Porta de Jesús de Palma, núm. 194.

També hem de fer referència a la política i citar el suport que dona la revista a la candidatura de l'Espurna a les eleccions municipals de Palma de 1909. Comenta positivament l'elecció del candidat catòlic regionalista de Lluçmajor i el triomf de la Solidaritat a Catalunya. Hem de remarcar així mateix el seguiment que fa, el mateix 1909, *CN* de la Setmana Tràgica i l'atenció que posa la revista a la Gran Guerra l'any 1914, i també a la vaga de sabaters que hi va haver aquest mateix any. La revista hi dedica alguns escrits i notícies, i es posa en contra de la vaga i a favor de l'actuació pactista i pacífica del sindicat catòlic La Paz.

Pel que fa als bons costums, el 1910, a partir del núm. 138 es comença a parlar de la prostitució, el núm. 139 hi ha l'article "La prostitució a Inca" signat per Miquel Duran en contra. L'article és fruit del sorgiment d'una casa de prostitució davant el quarter militar. Duran diu que abans no han parlat del tema de la prostitució per no fer-ne propaganda, però que ara la cosa passa de mida, i fa una reflexió sobre aquest problema a Inca. A causa dels escrits de Duran aquest és cridat pel batle, que li diu que rectifiqui, però ell s'hi oposa perquè manifesta i demostra que ha dit la veritat. Per altra banda, dona l'enhorabona al batle perquè l'ha cridat per aclarir les coses en lloc d'atacar-lo de manera subreptícia.

També hem d'esmentar que durant 1913 i 1914 s'insisteix en la defensa que fa la Lliga del Bon Mot del ben parlar, i la revista cita els distints mítings i actes que es fan arreu en aquest sentit, com ja hem explicat.

2 Francesc Lladó i Rotger: "Miquel Ferrà i el setmanari *Ca Nostra* (1907-1909)", dins *VI Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 2005.

3 Francesc Lladó i Rotger: "Mallorca catalana o Mallorca mallorquina (espanyola). Una polèmica a la revista «Ca Nostra» (1908-1909)", dins *III Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 1997, pàg. 190-192.

4 Francesc Lladó i Rotger: "Miquel Ferrà i el setmanari *Ca Nostra* (1907-1909)", dins *VI Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 2005, pàg. 190-192.

8. Relació amb *Heraldo de Inca*

Les relacions de *CN* amb *Heraldo de Inca* no foren sempre cordials i hi va haver moments que es produïren discussions entre els dos periòdics, que tenien línies editorials no sempre coincidents. En destaquem una que podem veure el 1908, al núm. 47 de *CN*, en el qual hi ha una crítica a *HI* perquè diu que confon poesia amb pornografia quan fa referència a una novícia i després vol passar per seriós i catòlic.

Però tal volta la més sonada es produeix el 1911, quan al teatre es canten cuplets i es projecten pel·lícules que *Ca Nostra* considera immorals i indecents, ho denuncia a *Cronico d'Inca*, núm. 152, i a causa d'això el seu director és agredit per dos individus, com explicarem més endavant. Fruit d'aquesta agressió, alguns ciutadans escriuen una protesta en contra dels espectacles immorals i a favor de Miquel Duran. *HI* no vol publicar aquesta protesta i els firmants, en un escrit a *CN*, diuen al director d'*HI* que els doni de baixa. Aquests signants ho expliquen amb detall al núm. 155 de *CN*. La polèmica surt especificada entre els números 152 i 156 de *CN*.

Una altra polèmica es produeix el 1912 perquè *HI* critica unes paraules de *CN* sobre el teatre que es fa al Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca. La polèmica surt als números 184 i 190 a dos articles titulats “Per l'*Heraldo d'Inca*”.

De totes aquestes polèmiques, se'n pot parlar molt més, però aquí no tenim espai per això, pensam que se'n podria fer tota una altra comunicació, a la qual animam els lectors d'aquesta.

9. Persecució de Duran

L'actitud de Duran com a periodista tendria molts de defectes vista des dels nostres ulls del segle XXI, però, si la contextualitzam, podem entendre millor el seu paper d'home íntegre i lliurat a allò que creia que salvaria el món: la religió, la cultura, l'amor a la terra, a la llengua i a la tradició. Com a defensor de les seves idees fent servir el periòdic, va patir diverses persecucions. Una primera el 1911 quan fou atacat físicament perquè havia criticat les funcions de teatre que es feien a Inca. Podem trobar informació al núm. 153 i als següents, en què hi ha la reacció dels amics de *CN* davant aquest atac.

Però la cosa no acaba aquí sinó que, el 1914, Duran va passar una nit a la presó per defensar el secret professional de periodista en una història que ja ha estat contada i que no repetirem. Basta dir que Duran va consentir anar a la presó per no revelar el nom d'un col·laborador, Bartomeu Ferrà, que havia fet un escrit que no va agradar a certes persones que tenien poder. Malgrat que Ferrà li havia donat permís per revelar el secret, ell el mantingué, i va entrar a la presó amb tot el que suposava aquest fet per a un home íntegre com ell, que volia donar exemple als seus fills, i l'estada a la presó no era el millor exemple a primera vista.

10. Conclusions

Podem començar parlant de la importància que va tenir, per a una ciutat com Inca, l'existència d'un setmanari popular que intentava formar i informar els seus lectors del que passava a la ciutat, especialment en els camps que interessava la línia editorial de la revista.

Per altra banda, hem de tenir en compte la formació que donava la revista als seus lectors en el camp del regionalisme i, a vegades, del nacionalisme.

També fou molt important *CN* per la difusió de la llengua i literatura catalanes entre les classes populars d'Inca i de la comarca i, a vegades, de tot Mallorca. Hem de remarcar així mateix la formació estètica que s'aconseguia amb la publicació d'obres literàries de desigual qualitat entre els seus lectors, però que tenien el mèrit de ser comprensibles per a ells i al seu abast. A aquests lectors, a vegades, els costava llegir en català i fins i tot llegir, però el fet d'estar escrita la revista en català facilitava que el seu contingut pogués arribar a gent que no sabia llegir ni entenia el castellà, però podia entendre el llenguatge de la revista si la li llegien. L'educació estètica no era només en el camp de la literatura, sinó també de la música i altres arts.

El setmanari era un bon complement al seu competidor *Heraldo de Inca*, que tenia un caràcter menys religiós i que publicava notícies que *CN* no publicava i viceversa.

La revista intentava difondre el catolicisme social que en teoria anava en defensa dels obrers i els animava a unir-se, però sense lluita, i confiava la solució del problema social a la consciència també catòlica dels patrons que probablement escoltaven menys els consells de l'Església que els mateixos obrers. D'aquesta manera, les bones intencions socials de Duran se n'anaven en orris. El director de *CN* possiblement no era conscient del caciquisme que seguia existint a Mallorca i a Inca concretament (a vegades el negava), i el seu predicar, igual que el de l'Església, no feia més que prolongar la situació injusta que existia i que ell, com a membre fidel de l'Església, justificava amb les seves prèdiques.

La presència de Ferrà a la revista va fer que aquesta es moderàs i que, tal com explica el fill de Duran, fos de cada vegada més depurada i civilitzada.⁵

Per acabar, el que hem pretès amb aquest treball és donar a conèixer d'una manera general aquesta primera i llarga etapa de *Ca Nostra*. A causa de la gran abundància del material que hem analitzat, moltes qüestions hauran quedat només insinuades i altres hauran quedat fora, però la nostra pretensió no era fer-ne una anàlisi exhaustiva sinó donar una vista a vol d'ocell perquè el lector conegués millor aquesta revista, els que la feren i la ciutat d'Inca a la qual fa referència. També pot servir aquesta visió de conjunt per a futurs treballs d'estudi més minuciosos de la publicació. Esperam haver assolit mínimament aquest repte.

11. Bibliografia

- Bartomeu CARRIÓ I TRUJILLANO, “La veu d'Inca: Un setmanari catòlic i nacionalista”, dins *I Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, Inca, 1994.
- Arnau COMPANY I MATES, “La premsa comarcal i local a Mallorca. Aproximació a la premsa d'Inca”, dins *I Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, Inca, 1994.
- Llorenç Mª DURAN I COLI, “Miquel Duran”, dins Miquel DURAN I SAURINA, *Poesies*, Inca, 1982.
- Miquel GAYÀ I SITJAR, *Epistolari de Miquel Ferrà a Maria Antònia Salvà*, Moll, Mallorca, 1998.
- Francesc LLADÓ I ROTGER, “Miquel Duran i Miquel Ferrà. Una fecunda relació amistosa”, dins *II Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 1996.
- Francesc LLADÓ I ROTGER, “Mallorca catalana o Mallorca mallorquina (espanyola). Una polèmica a la revista «Ca Nostra» (1908-1909)”, dins *III Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 1997.

---

⁵ Llorenç Mª Duran i Coli: “Miquel Duran”, dins Miquel DURAN I SAURINA, *Poesies*, Inca, 1982, pàg. 26-27.

- Francesc LLADÓ I ROTGER, “Miquel Ferrà i el setmanari *Ca Nostra* (1907-1909)”, dins *VI Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 2005.
- PIERAS SALOM, Gabriel i PIERAS VILLALONGA, Miquel, *Miquel Duran Saurina*, Ajuntament d'Inca, Inca, 2000.
- PONS I PONS, Damià, “El certamen literari d'Inca de l'any 1905”, dins *I Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, Inca, 1994.

També podeu consultar la correspondència entre Miquel Duran i Miquel Ferrà que vaig publicar a les VII, VIII i IX *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*.

Nuevos programas del Dijous Bo 1969-1970-1971

XIV JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Catalina Ferrá Cantera

Blanca M. Buades García

Introducción

Se trata de los tres primeros ejemplares, que se editaron a partir del año 1969 ya empleando técnicas modernas, o nuevas técnicas tipográficas, pues estos programas ya se editaban años atrás, pero con otros medios que todavía no eran los habituales que actualmente se están usando. Estos programas estuvieron propiciados por la buena coyuntura en que se encontraba la ciudad de Inca, tanto en lo político como en lo social, industrial y comercial.

Cuando tuvieron lugar estas ediciones era alcalde de Inca Don Antonio Fluxá Figuerola y curapárroco de la Iglesia Arciprestal de Inca don Juan Lliteras Miralles.

Se detallan en estos programas las actividades con motivo de esta gran feria. Un resumen de los artículos publicados por escritores locales o residentes en Inca. Se acompaña una lista de anunciantes y colaboradores, como bancos, empresarios del calzado y de la construcción, comerciantes, industriales, restaurantes, bares, artesanos, industrias afines al sector de la piel y otros...